

Slotbeschouwingen

1. Bijdrage van de statistische verwerking

1.1. Inzameling van de primaire gegevens

Het opstellen van de typologie van de gemeenten berust in de eerste plaats op het aanleggen van een sociaaleconomische database voor alle gemeenten.

Om een beeld te krijgen van de diversiteit van de gemeenten, gebruikten we voor de statistische analyse meer dan 150 variabelen, die niet alleen representatief zijn voor de (fysiek waarneembare) morfologische verschillen maar ook voor de sociaaleconomische verscheidenheid van de gemeenten (bevolkingsstructuur, economische activiteit enz.). De classificatie mag niet uitsluitend op een momentopname berusten. Daarom hebben wij eveneens dynamische indicatoren (groei over een vrij lange periode) opgebouwd, waardoor een dimensie tijd aan de analyse kon worden toegevoegd.

In tegenstelling tot heel wat studies die Belfius Bank over de gemeentefinanciën heeft gepubliceerd, hebben alle in de analyse gebruikte variabelen niets met het beheer van de gemeente te maken. Ze kenmerken het grondgebied of de bevolking van elke gemeente maar zijn niet van financiële aard en niet gebonden aan keuzes die de gemeenten maakten qua organisatie (beheer van voorzieningen van algemeen belang, bevoegdheden toevertrouwd aan andere instellingen, enz.).

Om de onmiskenbare invloed te vermijden van het grootte-effect (kleine versus grote gemeenten), hebben wij bovendien systematisch indicatoren uitgewerkt waarmee de initiële brutovariabele in relatieve termen kan worden uitgedrukt (index, percentage, inwoners per km² enz.).

De gegevens werden ingezameld voor het hele land (589 gemeenten) en daarbij werd eventueel een beroep

gedaan op de gewest- en gemeenschapsinstanties. Op enkele uitzonderingen na, is het voor de statistische verwerking beschikbare materiaal dus identiek voor de gemeenten van de drie gewesten van het land. In het kader van deze belangrijke fase voor de verzameling van de primaire gegevens waarden wij de inspanningen die de federale en gewestelijke instituten voor de statistiek hebben geleverd om de statistieken die op gemeentelijk vlak beschikbaar zijn kwantitatief en kwalitatief te verbeteren en ze toegankelijker te maken voor het publiek (vooral via de portaalsite).

1.2. Resultaten van de factoranalyse

De **factoranalyses** die afzonderlijk voor de drie gewesten van het land werden uitgevoerd op basis van dezelfde oorspronkelijke informatie, vormen een zeer krachtige en leerrijke statistische verwerking.

Naast de synthese van de begininformatie, die onontbeerlijk is om de gemeenten in clusters te kunnen indelen, bevatten de nieuwe synthetische variabelen (factoren) vaak zeer rijke informatie door de koppeling van de beginvariabelen uit de verschillende dimensies (grondgebied, inkomens, demografie enz.). Deze associaties wijzen op een soms complexe evolutiedynamiek die de gemeenten ondergaan en die niet zonder gevolgen is voor het bestuur van de gemeente. Heel wat factoren (bijv. vergrijzing van de bevolking, migratie ...) koppelen bijvoorbeeld gelijktijdige ontwikkelingen van onroerend goed, de structuur van de leeftijdsgroepen van de bevolking, de inkomsten uit grondbezit en het gezinsinkomen aan elkaar, wat concrete gevolgen heeft voor de uitdagingen waarmee de gemeentebesturen zullen worden geconfronteerd, zowel op het vlak van ruimtelijke ordening als op het vlak van toekomstige belastinggrondslagen en dus de inzetbare middelen om bepaalde lokale beleidsopties te financieren.

Hoewel het oorspronkelijke statistische materiaal identiek is, vertonen de resultaten van de factorana-

lyses een aantal gelijkenissen **tussen de gewesten** maar er zijn ook specifieke kenmerken per gewest.

- Het aantal in aanmerking genomen factoren (die gemakkelijk te interpreteren en relevant zijn) varieert naargelang van het gewest: tien voor Vlaanderen, acht voor Wallonië en vijf voor Brussel.
- De afgeleide factoren, die een synthese vormen van het statistische beginmateriaal, vertonen sterke gelijkenissen voor de drie gewesten. Ze zijn representatief voor verschillende sociaaleconomische dimensies die men schematisch in vier categorieën kan indelen:
 - levensstandaard en sociaaleconomische positie;
 - “morfologische” en “functionele” verstedelijkingsgraad;
 - belang van de economische activiteit (industrie, tertiaire sector, toerisme);
 - demografische evolutie (natuurlijke en migratiecomponent).

Deze vier dimensies komen goed tot uiting in de factoranalyse die voor de drie gewesten werd uitgevoerd, maar worden volgens de specifieke kenmerken van de gemeentelijke structuur in elk gewest weergegeven door een aantal factoren of verschillende combinaties van factoren (*tabel 19*).

In dit opzicht blijkt de Brusselse regio ietwat atypisch te zijn, omdat het in feite over één enkele stedelijke agglomeratie gaat (intrastedelijke typologie van gemeenten), die dus minder diversiteit vertoont dan de overige gewesten waar bijvoorbeeld eerder een sterke dualiteit tussen stedelijke en landelijke ruimte tot uiting komt. Tegelijk verklaart dit waarom de factoranalyse slechts vijf relevante factoren voor dit gewest genereert. De dimensie “verstedelijkingsgraad”

op zich is geen differentiatiecriteria, terwijl de dimensie “toeristische activiteit” niet voldoende uitgesproken of geconcentreerd is in een gedeelte van de Brusselse agglomeratie om als criterium voor differentiatie van gemeenten in aanmerking te komen.

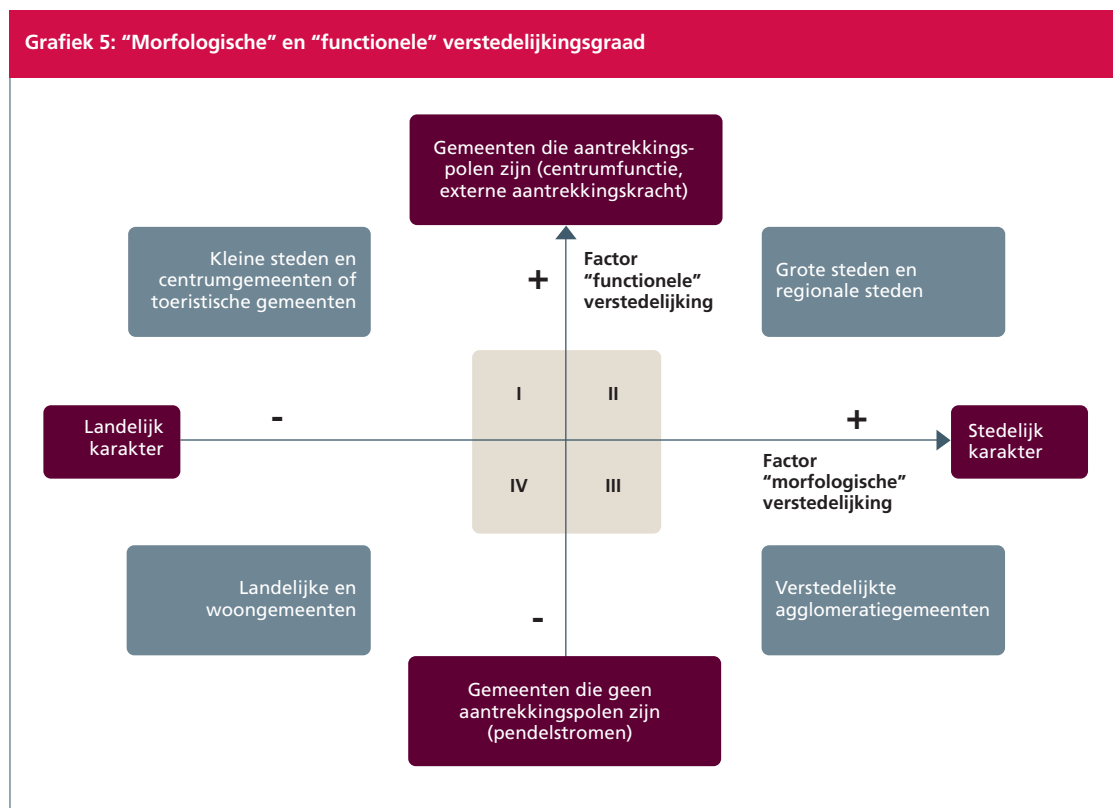
De factoranalyse genereert daarentegen meer (duidelijk interpreteerbare) factoren voor Vlaanderen en Wallonië, die een meer gediversifieerde gemeentelijke structuur vertonen. Het verschil tussen deze twee gewesten zit echter in de volgorde waarin de factoren worden afgeleid (*tabel 19*) waarbij de afleiding van de factoren gebeurt in dalende volgorde van bijdrage (cf. Methodologie, punt 3). Wat betekent dat de eerste factoren die via de statistische verwerking werden afgeleid belangrijkere informatie bevatten dan de volgende factoren.

De “**sociaaleconomische positie / het inkomensniveau**” van de bevolking is globaal genomen de eerste factor van differentiatie tussen de gemeenten. Deze factor bekleedt de eerste positie in Wallonië en Brussel maar staat slechts op de tweede plaats in Vlaanderen (na de factor die de vergrijzing van de bevolking weergeeft), wat zou kunnen doen veronderstellen dat de inkomensverschillen van de bevolking tussen de gemeenten groter zijn in Wallonië en Brussel dan in Vlaanderen. Voor Brussel is deze factor “inkomensniveau” nauw verweven met talrijke demografische variabelen (vooral de natuurlijke evolutie van de bevolking), terwijl diezelfde variabelen voor de twee andere gewesten een verschillende factor vormen.

De dimensie “**verstedelijking**” kan globaal beschouwd worden als het tweede differentiatiecriteria voor de

Tabel 19: Afgeleide factoren: vergelijking per gewest

Factoren	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
Inkomensniveau – Sociaaleconomische positie	F2	F1	F1
“Morfologische” verstedelijkingsgraad (+) – Landelijk karakter (-)	F3	F2	F2
“Functionele” verstedelijkingsgraad (aantrekkingskracht)	F4	F3	F3
Industriële activiteit	F7	F7	F5
Tertiaire sector	F6	(F3)	(F3)
Toeristische activiteit	F5	F6	(F2)
Demografische groei – Migratiecomponent	F9	F4	(F1)
Demografische groei – Natuurlijke component / Vergrijzing	F1/F8	F5	F2/F4
Grensfenomeen	F10	F8	-

gemeenten. Het is interessant om vast te stellen dat deze dimensie in onze analyse duidelijk tot uiting komt aan de hand van twee factoren. Het begrip stad wordt immers weergegeven enerzijds in zijn fysieke of morfologische dimensie (bevolkingsdichtheid, bebouwde ruimte enz.) en anderzijds in zijn functionele of hiërarchische dimensie (werkgelegenheids- en scholencentrum, kantoren en handelszaken, openbare diensten veiligheidsdiensten enz.).

Het gaat om twee onafhankelijke assen, zodat bepaalde dichtbebouwde en dichtbevolkte gemeenten een zwakke centrumfunctie kunnen hebben, terwijl gemeenten in een landelijk milieu zeer aantrekkelijk kunnen blijken (cf. *grafiek 5*). Dit dubbele onderscheid komt uiteraard veel minder duidelijk tot uiting voor de Brusselse gemeenten maar is toch zichtbaar als men de centraal gelegen dichtbebouwde en dichtbevolkte gemeenten (eerste gordel) vergelijkt met de meer excentrisch gelegen woongemeenten (tweede gordel).

Het belang van de **economische activiteit** op het gemeentelijk grondgebied vormt een derde grote factor van differentiatie tussen de gemeenten.

Deze dimensie weegt zeer sterk door voor Vlaanderen omdat ze via drie afzonderlijke factoren wordt weergegeven, namelijk de industriële activiteit (energie, voedingsmiddelenrijverheid, zware en verwerkende

nijverheid ...), de tertiaire sector (kantoor, logistiek, distributie enz.) en het toerisme.

Vlaanderen is het enige gewest met een afzonderlijke factor voor de activiteit van het tertiaire type, terwijl in de andere gewesten deze factor met de functionele verstedelijking wordt geassocieerd (aantrekkingskracht, centrumfunctie).

De factor "toeristische aantrekkingskracht" is veeleer sterk geconcentreerd voor bepaalde gemeenten in Vlaanderen (vooral de kustgemeenten), terwijl deze factor meer verspreid is voor de Waalse gemeenten. Ten slotte wordt de landbouwactiviteit niet door een afzonderlijke factor geïdentificeerd, maar (negatief) geassocieerd met de factor morfologische verstedelijking (namelijk met de landelijke ruimte).

De **demografische evolutie** ten slotte, vormt een vierde fundamenteel element van differentiatie tussen de gemeenten. Dat geldt vooral voor Vlaanderen, waar deze dimensie door drie verschillende factoren wordt weergegeven: een "natuurlijke" component (verschil tussen geboorten en overlijdens), een "migratiecomponent" (verschil tussen de instroom en de uitstroom) en, ten slotte, een factor "vergrijzing van de bevolking". Deze laatste factor vormt bij de analyse die werd uitgevoerd op de statistische gegevens van de Vlaamse gemeenten zelfs de eerste factor (en heeft dus de grootst mogelijke verklarende

waarde). In deel 1.1. van het hoofdstuk “Resultaten” wordt hij statistisch met andere ontwikkelingen in verband gebracht (onroerend goed, beroepsbevolking, belastinggrondslag) en vormt schematisch een tegenstelling tussen de gemeenten van West-Vlaanderen (met name de kustgemeenten en de gemeenten van de Westhoek) en de Limburgse en Kempense gemeenten. Deze factor verschilt trouwens, *a priori* verrassend, van de factor die de natuurlijke demografische evolutie samenvat (cf. commentaar bij factor 8 p. 18).

Terwijl in Wallonië de demografische evolutie zeer duidelijk wordt weergegeven door twee verschillende factoren, nl. de migratiecomponent en de natuurlijke component, blijkt het grote contrast in deze dimensie onduidelijker tussen de Brusselse gemeenten. Beide componenten zijn immers nauw verweven met andere karakteristieken, zoals het inkomensniveau (migratiecomponent) en de dichtheid van bebouwing (natuurlijke component).

1.3. Resultaten van de sociaal-economische clusteranalyses

De categorieën van gemeenten werden samengesteld op basis van de factorscores die aan de gemeenten werden toegekend voor de verschillende factoren die in elk van de gewesten naar voor kwamen. Het gebruikte algoritme (cf. deel 4 van het hoofdstuk “Methodologie”) brengt, via een iteratief proces, de gemeenten samen die een combinatie van factorscores hebben die zo dicht mogelijk bij elkaar liggen en dus de meest aanverwante sociaaleconomische context vertonen.

Deze statistische benadering leverde 16 clusters van gemeenten voor Vlaanderen, 14 voor Wallonië en 5 voor Brussel, wat overeenkomt met een gemiddelde van ongeveer twintig gemeenten voor de clusters van Vlaanderen en Wallonië (tegen slechts 4 gemeenten voor de Brusselse regio). Op die manier streefden wij, voor elk van de gewesten, naar een evenwicht tussen een zinvol en beperkt aantal categorieën van gemeenten en het behoud van de grootst mogelijke homogeniteit binnen elk van de categorieën.

Daarna werden de verschillende clusters in **subgroepen** samengebracht volgens hun dominerende kenmerken (woonkarakter, verstedelijkingsgraad, centrumfunctie, belang van de economische activiteit) en hun gelijkenissen. In *tabel 20* worden op die basis de typologieën voor de drie gewesten vergeleken (*tabellen 3, 10 en 16*) en wordt getracht om tussen de clusters van de verschillende gewesten punten van overeenkomst vast te leggen.

Afgezien van bepaalde overheersende gemeenschappelijke kenmerken die eigen zijn aan elke subgroep (cf. derde kolom van *tabel 20*) verschillen de diverse clusters van eenzelfde subgroep voornamelijk op basis van de verstedelijkingsgraad, de demografische evolutie of het min of meer hoge niveau van de inkomens of de centrumfunctie.

Bij deze samenvattende tabel, en meer bepaald de resultaten van de typologie, horen volgende commentaar en voorzorg bij de interpretatie:

- Hoewel sommige sociaaleconomische clusters voor de drie gewesten enkele gelijkenissen kunnen

Tabel 20: Gewestelijke vergelijking van de resultaten van de clusteranalyse

	Subgroepen	Dominante kenmerken	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
1.	Woongemeenten	Inkomens > regionaal gemiddelde en zwakke centrumfunctie	V1, V2, V10, V11	W1, W3, W14	B1, B2
2.	Landelijke gemeenten (of semilandelijke)	Verstedelijkingsgraad < regionaal gemiddelde en zwakke centrumfunctie	V3, V9, V12	W4, W6	
3.	Semiverstedelijkte gemeenten of agglomeratiegemeenten	Inkomens < regionaal gemiddelde en zwakke centrumfunctie	V6, V7	W8, W9	B3
4.	Gemeenten met concentratie van economische activiteit	Economische activiteit > regionaal gemiddelde en Inkomens < regionaal gemiddelde	V4, V13, V8	W5, W11	B4
5.	Centrumgemeenten	Centrumfunctie > regionaal gemiddelde	V5, V14, V15	W2, W7, W10, W12, W13	B5
6.	Toeristische gemeenten	Sterke toeristische activiteit > regionaal gemiddelde	V16	(W6 en W7)	

vertonen, zijn ze toch niet strikt vergelijkbaar. Het clusteren gebeurde immers op basis van factorscores van factoren die verschillen naargelang van het gewest.

- Hoewel we de optie namen om voor elk gewest een typologie op te stellen met als rechtvaardiging dat de gewestelijke overheid een toenemende rol speelt in het bepalen van het regelgevende en financiële kader van de gemeenten (cf. deel 2.3. van het hoofdstuk “Problematiek van de classificatie van de gemeenten”), mag niet uit het oog worden verloren dat sommige evoluties de grenzen van de gewesten overstijgen. Dat is vooral het geval voor een aantal clusters die gemeenten van Vlaams- of Waals-Brabant omvatten en duidelijk het resultaat zijn van de Brusselse stedelijke dynamiek (suburbanisatie, wegtrekken van bedrijven uit de stad enz.). Bepaalde categorieën van gemeenten hebben immers geen gelijkwaardige cluster in een ander gewest van het land (vooral in de Brusselse regio).
- De homogeniteit van de gemeenten binnen een cluster is lang niet absoluut. De keuze om het aantal clusters te beperken en dus soms een groot aantal gemeenten te groeperen, impliceert immers *de facto* het bestaan van een zekere diversiteit binnen elke cluster (verschillen binnen de klassen). Zeer concreet, indien de gemeenten die een cluster vormen, voor bepaalde dominante factoren (bijv. de sociaaleconomische levensstandaard, de graad van verstedelijking enz.) sterke convergenties vertonen, is het praktisch onvermijdelijk dat de gemeenten van diezelfde cluster verschillen voor sommige andere factoren te zien geven (bijv. het niveau van economische activiteit, de demografische evolutie enz.). De gebruikte methodologie garandeert echter dat de **verschillen binnen de klassen** kleiner zijn dan die tussen de klassen. Anders gezegd, elke gemeente vertoont meer gemeenschappelijke punten met de andere gemeenten van haar cluster dan met de gemeenten van de overige clusters.
- Om de resultaten van de typologie correct te beoordelen, moet men zich ook bewust zijn van het feit dat bepaalde gemeenten tot een cluster behoren op basis van een aantal zeer belangrijke factoren die ruimtelijk niet altijd onmiddellijk zichtbaar zijn, zoals de demografische evolutie, de verrijzing van de bevolking en het belang van de centrumfunctie.

- Ten slotte kan de gemeente zelf soms ook een grote interne heterogeniteit vertonen, zowel qua sociaaleconomische kenmerken van de bevolking als qua functionele samenstelling van het grondgebied (woonzones, industriezones, winkelzones, landbouwzones enz.), en dit vooral sinds de fusie van de gemeenten in 1977.
- De analyse van de samenstelling van de diverse clusters, ongeacht het gewest, en vooral de spreiding van deze clusters op de kaart, toont op een indrukwekkende manier de **territoriale relatie** (ruimtelijke correlatie) tussen de diverse gemeenten. Het is immers merkwaardig vast te stellen dat volledige delen van gewesten, provincies of arrondissementen geconcentreerd zijn in bepaalde clusters. Dit resultaat is des te merkwaardiger omdat de statistische verwerking gebeurde zonder ruimtelijke verwijzing (bijvoorbeeld via de geografische coördinaten van de gemeenten).

2. Verband tussen de sociaaleconomische clusters en de gemeentefinanciën

Het onderliggende doel van de samenstelling van sociaaleconomische clusters dat wij nastreven, bestaat erin een relevant referentiekader te scheppen voor de analyse en vergelijking van de financiële aspecten van de gemeenten (fiscaal vermogen, investeringsniveau, de bijdrage voor sociale bijstand en veiligheid, de schuldenlast ...). De gemeenten worden inderdaad geconfronteerd met een veranderlijke lokale sociaaleconomische context die een rechtstreekse of onrechtstreekse weerslag heeft op zowel de ontvangsten als de uitgaven van de gemeenten.

In welke mate de sociaaleconomische clusters de verschillen kunnen reduceren die we vaststelden zowel in verband met het financiële draagvlak als in de begrotingsstructuur van de gemeenten (*tabel 1* p. 8), vormt een relevant referentiekader voor de financiële analyse.

Dit zou kunnen gebeuren door een strikte statistische analyse en zou op zich alleen al een nieuwe studie rechtvaardigen. Wij zullen er ons in het kader van deze publicatie toe beperken om enkele vrij duidelijke concrete voorbeelden te geven.

In de *grafieken 6a, 6b en 6c* vindt u de **structuur van de gewone financiering van de gemeenten** voor een selectie van clusters in elk van de gewesten. Om een

vergelijkende basis te kunnen bieden, zijn de cijfers uitgedrukt in EUR/inwoner en geven we het regionale gemiddelde weer.

De grafieken 6a en 6b hebben respectievelijk betrekking op Vlaanderen en Wallonië en vestigen vooral de aandacht op het verschillende niveau van de middelen naargelang van de clusters van gemeenten. De grote en de regionale steden alsook de kustgemeenten beschikken over duidelijk grotere begrotingen (vrijwel het dubbele) dan de woon- of landelijke gemeenten.

De drie grafieken illustreren eveneens de grondige verschillen in de financieringsstructuur van de gemeenten.

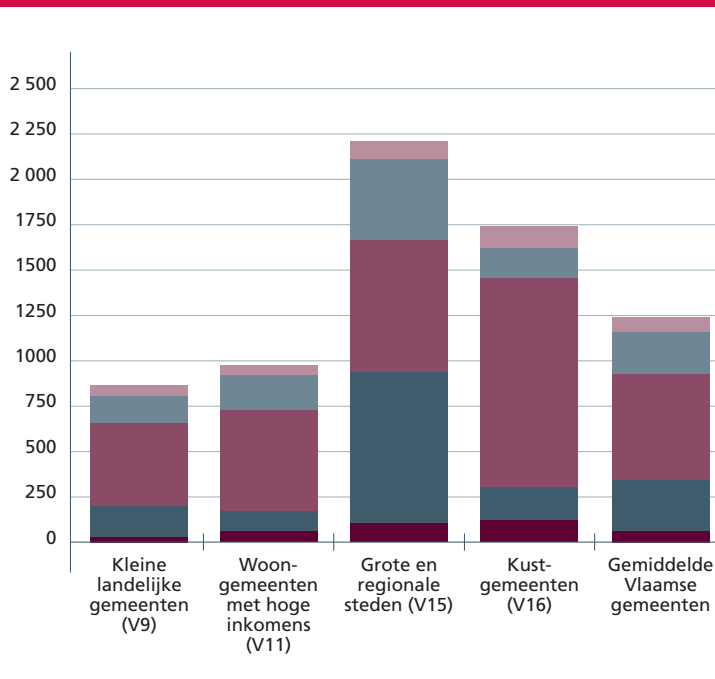
Deze drie grafieken onderstrepen vooral het zeer grote belang van de toelagen van andere overheidsniveaus (Gemeentefonds en toelagen) in de financiering van de steden. Omgekeerd doen de woongemeenten sterk beroep op de belastingen en halen ze weinig uit het Gemeentefonds. Een meer verfijnde analyse van de fiscaliteit geeft overigens aan dat de hogere fiscale opbrengst in de woongemeenten het

resultaat is van de toepassing van aanslagvoeten die gevoelig lager liggen dan in de stedelijke gemeenten en zich zelfs onder het regionale gemiddelde bevinden.

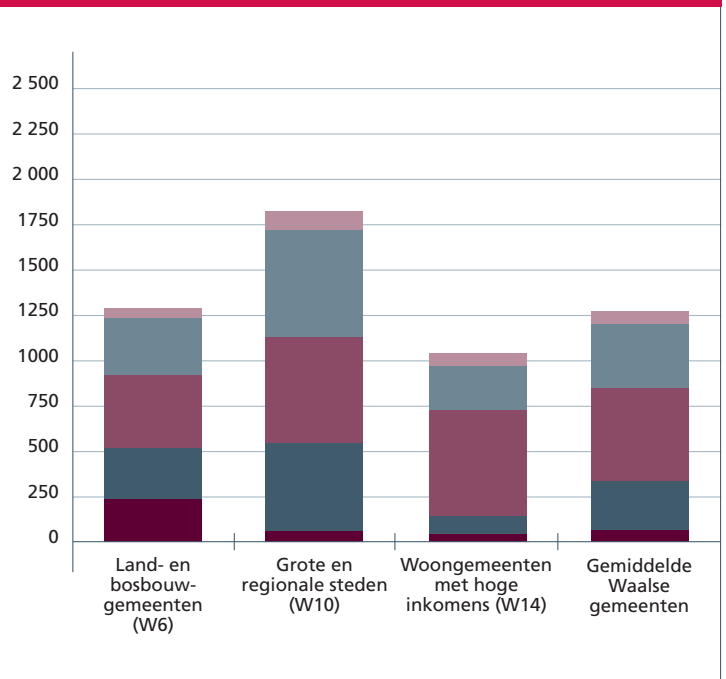
Ook de eveneens zeer bijzondere financiële structuur van de kustgemeenten valt op (grafiek 6a). Deze gemeenten kennen een zeer hoge fiscale opbrengst (die alleen al op zich groter is dan de totale ontvangsten van andere categorieën van gemeenten), terwijl deze gemeenten precies bekend staan om hun milde belastingheffing op de inkomsten (aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting). In feite halen de kustgemeenten hun belastingontvangsten voornamelijk uit vastgoed (onroerende voorheffing, belasting op tweede verblijven) en uit economische en toeristische activiteit (verhuur, horeca enz.).

Wat de Waalse gemeenten betreft (grafiek 6b) is er het bijzondere aspect voor de land- en bosbouwgemeenten, waarvan de ontvangsten uit prestaties (die vooral verband houden met de houtkap) gemiddeld bijna 20 % van de totale ontvangsten vertegenwoordigen, terwijl dat gemiddelde slechts 5 % bedraagt voor alle gemeenten samen.

Grafiek 6a: Structuur van de gewone ontvangsten per cluster – Vlaamse gemeenten (EUR/inw.)

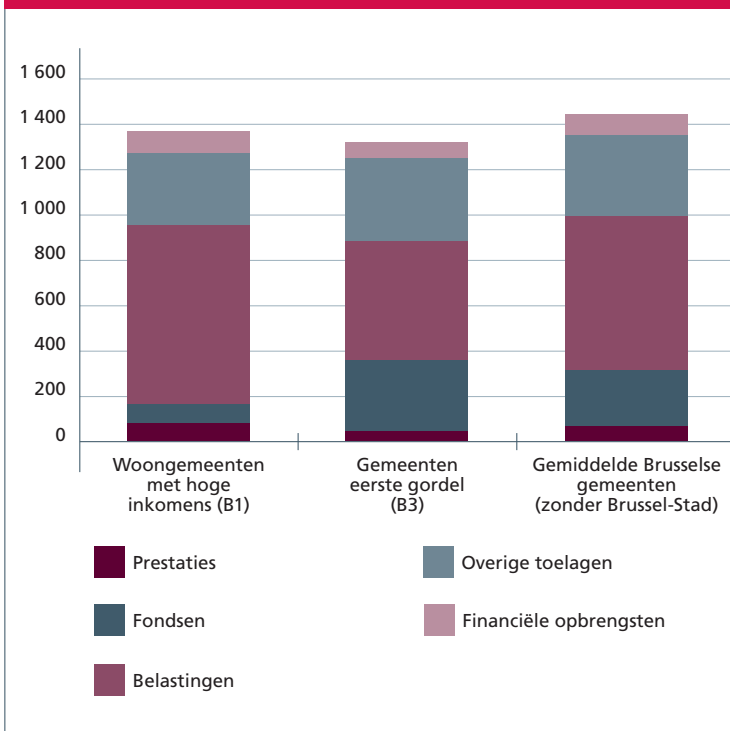
Grafiek 6b: Structuur van de gewone ontvangsten per cluster – Waalse gemeenten (EUR/inw.)

Prestaties
 Fondsen
 Belastingen
 Overige toelagen
 Financiële opbrengsten

Ten slotte, noteren wij binnen de Brusselse agglomeratie (*grafiek 6c*) de scherpe tegenstelling qua financiering tussen de centrale wijken (eerste gordel) en de meer excentrisch gelegen woongemeenten (tweede gordel).

Grafiek 6c: Structuur van de gewone ontvangsten per cluster – Brusselse gemeenten (EUR/inw.)

Het sociaaleconomische kader beïnvloedt gedeeltelijk de structuur van de ontvangsten en dat geldt ook voor de uitgaven. *Tabel 21* vermeldt voor dezelfde selectie van sociaaleconomische clusters de **gemiddelde nettolast** voor de begrotingsrubrieken *Verkeer – Wegen, Veiligheid, Sociale bijstand – Gezondheidszorg* en *Cultuur – Sport*.

De nettolast voor een bepaalde begrotingsfunctie wordt verkregen door van de bruto-uitgaven de overeenkomstige te innen ontvangsten af te trekken. De nettolast weerspiegelt dus op een duidelijke manier de begrotingsopties of -verplichtingen van de gemeenten.

Zo bestaan er grondige verschillen in de toewijzing van de middelen onder de verschillende categorieën van gemeenten, vooral in Vlaanderen en Wallonië. De stedelijke centra (in de 3 gewesten van het land) kennen hoge nettolasten voor de functies *Veiligheid* (d.w.z. de dotatie aan de politiezone en de kosten van de brandweerdiensten⁴³), *Sociale bijstand – Gezondheidszorg* (d.w.z. de dotatie aan het OCMW en de tegemoetkoming in de tekorten van de openbare ziekenhuizen) alsook voor *Cultuur – Sport*.

De landelijke en woongemeenten besteden daar-entegen meer middelen aan het onderhoud van het wegennet. Dat geldt vooral voor Wallonië, waar heel wat gemeenten geconfronteerd worden met het beheer van een vrij uitgestrekt en dunbevolkt grondgebied.

⁴³ Met uitzondering van de Brusselse gemeenten, waar deze bevoegdheid werd overgenomen door het gewest (DBDMH).

Tabel 21: Nettolasten per begrotingsfunctie (in EUR/inw.)

	Verkeer – Wegen	Veiligheid (politie – brandweer)	Sociale bijstand – Gezondheidszorg	Cultuur – Sport
Kleine landelijke gemeenten (V9)	92	74	77	40
Woongemeenten met hoge inkomens (V11)	99	112	88	67
Grote steden en regionale steden (V15)	41	349	262	181
Kustgemeenten (V16)	158	234	134	203
Vlaamse gemeenten	88	151	136	107
Land- en bosbouwgemeenten (W6)	199	79	93	44
Grote steden en regionale steden (W10)	89	257	157	138
Woongemeenten met hoge inkomens (W14)	162	118	118	47
Waalse gemeenten	133	149	122	79
Woongemeenten met hoge inkomens (B1)	68	161	231	106
Gemeenten eerste gordel (B3)	30	164	259	59
Brusselse gemeenten (zonder Brussel-Stad)	46	174	274	81

De kustgemeenten hebben in verhouding meer kosten op alle domeinen, wat in verband moet worden gebracht met de noodzaak aan financieringsbronnen en het belang van de belastingheffing in het bijzonder (cf. *grafiek 6a*).

3. Algemeen besluit

Achter deze ogenschijnlijke uniformiteit zit er voor de gemeenten in feite een verschillende sociaaleconomische, culturele en financiële realiteit.

Om deze diversiteit van de gemeentelijke sector beter te begrijpen, werkte Belfius Bank in 1997 voor het eerst een sociaaleconomische typologie van de gemeenten uit. Tijdens een decennium kunnen bepaalde gemeenten grondige wijzigingen ondergaan, zowel op hun grondgebied als op het vlak van bevolking of economische activiteit. Deze typologie moest dus worden geactualiseerd op basis van de recentste statistieken.

Dankzij een dubbele statistische verwerking van een database die representatief is voor het grondgebied

en de bevolking van de gemeente en die werd samengesteld op basis van zeer verschillende bronnen, kon voor de drie gewesten van het land een nieuwe sociaaleconomische typologie van de gemeenten worden opgesteld.

De toegepaste methodologie biedt, zonder *a priori*, de mogelijkheid om een aanzienlijke massa gegevens te verwerken, met coherente en goed interpreteerbare resultaten.

Naast dit theoretische aspect is het ook belangrijk om categorieën van gemeenten samen te stellen op basis van hun sociaaleconomische omgeving zodat gemeentebesturen over een aanvullend referentiekader kunnen beschikken voor een relevante vergelijking van de financiële toestand van hun bestuur. Dankzij deze aanpak kan ook een soms monolithisch beeld van de gemeentesector worden doorbroken en de aandacht worden gevestigd op de vaak tegengestelde groeidynamiek van gemeenten, wat vertaald wordt in evenveel beperkingen als uitdagingen voor de gemeentebestuurders.